O PROBLEMĂ DE FONETICĂ ACTUALĂ: GREŞELI DE ACCENTUARE ÎN MASS-MEDIA ROMÂNEASCĂ

AIDA TODI

Îngrijorați de rapida depreciere a limbii române din ultima vreme, autorii multor studii inventariază şi analizează în mod special aspectele morfologice, sintactice, lexicale şi semantice. Într-o mai mică măsură sunt abordate cele de punctuație şi ortografie; în ceea ce priveşte abaterile de la pronunțarea corectă (avem în vedere accentul şi intonația), acestea fie sunt ignorate total, fie sunt amintite în treacăt, fără a li se acorda o importanță deosebită (în ciuda prezenței lor masive printre vorbitori). Din păcate, mass-media, care în urmă cu mai bine de două decenii se caracteriza prin utilizarea corectă a limbii române, reprezentând, pentru mulți vorbitori, un model de urmat, astăzi pare să alimenteze, iar uneori chiar să dea startul unor greşeli de limbă.

Studiul nostru îşi propune să înregistreze problemele accentuării în mass-media vizuală (emisiunile de televiziune) auzite la reporteri şi la prezentatorii diverselor emisiuni (în special de ştiri sau meteorologice); am înregistrat în aceste emisiuni două tipuri de abateri:

a. Fluctuații de accentuare sau accentuări greşite (întâlnite şi la vorbitorii obişnuiți), care pot fi puse pe seama accentului liber din limba română[1] şi a necunoaşterii formei accentuale recomandate de limba literară (standard); avem în vedere cuvinte precum *prevedere, tutore, alibi, butelie, caracter, furie, avarie, editor, regizor, revizor* etc. (adesea greşit accentuate). Câteva dintre acestea au format deja obiectul unor studii şi observații[2]. Pe unele dintre ele le-am avut în vedere şi în studiile noastre anterioare, în care am discutat despre dubletele accentuale (admise sau nu de norma actuală)[3], precum şi despre permisivitatea mai largă a ultimei ediții a DOOM față de acestea[4]. Remarcabile sunt, din punct de vedere lingvistic, constatările făcute în urma monitorizării posturilor de radio şi TV, care au înregistrat, însă, doar greşelile „standard”[5].

[1] Puşcariu 1959.
[2], Hristea, 1981, 1983; Guțu Romalo 2000; Rădulescu 2007; Zafiu 2007; Croitor *et alii* 2010.
[3] Todi 2008a, 2008b.
[4] Todi 2007.
[5] Croitor *et alii* 2010.

FD, XXXI, Bucureşti, 2012, p. 227–232

BDD-A15322 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:12 UTC)

b. Deplasări de accent – cu totul neobişnuite pentru vorbitorii de rând – care se datorează, probabil, dorinţei de a sublinia o anumită idee în cadrul frazei; foarte frecvente (fără a reprezenta, totuşi, o regulă absolută), considerăm că acestea sunt specifice în mod exclusiv mediului în care sunt utilizate. De analiza şi clasificarea celor din urmă se ocupă articolul de faţă. Din câte ştim, aspectul pe care îl semnalăm nu a format încă obiectul vreunui studiu lingvistic. Poate nu le-am fi acordat atenţie dacă nu am fi constatat că asemenea fenomene surprind, aşa cum spuneam, prin frecvenţă.

Înregistrările faptelor de limbă urmărite s-au făcut pe o perioadă de un an, în intervalul iulie 2011 – iunie 2012. S-au avut în vedere în special emisiunile posturilor ProTv şi Antena3, izolat şi Prima Tv. În exemplele de mai jos am marcat pronunţarea accentuată prin scrierea îngroşată (bold) a silabelor respective. Ne-am limitat la a inventaria situaţiile în care am constatat deplasări de accent neobişnuite în vorbirea curentă şi care par specifice discursului ştirilor. Subliniem că exemplele excerptate sunt mult mai numeroase, ele înscriindu-se, toate, în categoriile discutate mai jos.

1. O primă categorie (poate cea mai bine reprezentată) este cea a cuvintelor lungi (cu mai mult de 3-4 silabe; mai rar cu 2 silabe – ex. ***puţin***) se produce un fel de „inversare de roluri" între accentul principal (plasat, de obicei, pe silaba ultimă sau antepenultimă) şi cel secundar (aflat pe prima silabă)[6]; astfel, accentul secundar devine cel principal. Iată câteva exemple:

– Regimul termic **a**semănător cu cel de vineri (Ant.3, 22 iul. 2011, 7.49);
– **Pom**pierii au stins… (Ant. 3, 22 aug. 2011, 8.3);
– Oferta [de muncă] **va**riază de la un judeţ la altul (Ant. 3, 22 iul. 2011, 8.14);
– Există diferenţe **sem**nificative… (Ant. 3, 22 iul. 2011, 8.17);
– Vor fi chiar **in**tensificări ale vântului (ProTv, 12 iun. 2012, 00.52);
– **Jan**darmeria ar putea trimite în stradă… (Ant. 3, 22 iul. 2011, 8.23);
– A apelat la ajutorul unei **vră**jitoare (Ant.3, 22 iul. 2011, 8.57);
– **Re**alizatorul unei emisiuni de televiziune, Cristian Tabără (Ant.3, 22 iul. 2011, 9.02);
– Spitalul de boli **in**fecţioase ((Ant.3, 22 iul. 2011, 9.04);
– Caz **sfâ**şietor la Cluj (ProTv, 12 iun. 2012, 17.15);
– Vor piede **de**finitiv acest drept (ProTv, 12 iun. 2012, 19.37);
– Măsura nu va duce decât la **dis**pariţia pastilelor de pe piaţă (Ant.3, 22 iul. 2011, 9.06);
– Mâine va fi **pu**ţin mai cald (Ant.3, 22 iul. 2011, 14.55);
– Este un angajament **ho**tărât (Ant.3, 22 iul. 2011, 7.38);
– Genul programului: **Di**vertisment (Prima, 22 iulie 2011, 19.24 – emisiunea Cireaşa de pe tort);

[6] Tendinţa de mutare a accentului pe o silabă anterioară (accentuare regresivă) fusese deja remarcată, în urmă cu câteva decenii, de Al. Niculescu, care considera că avem de-a face cu un *fenomen romanic semicult*; observaţia sa avea în vedere însă situaţii din vorbirea obişnuită (Niculescu 1969).

BDD-A15322 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:12 UTC)

– **Me**teorologii anunță… (Ant.3, Bul. Meteo, 23 iul. 2011, 8.54);
– Vorbim despre **u**tilizatorii de internet (Ant.3, 21.07.2011, 6. 34);
– De aici şi căldura **î**năbuşitoare (ProTv, 12 iun. 2012);
– O vreme mai răcoroasă în **ma**joritatea zonelor (Ant 3, 21.07. 2011, 6.50);
– Populație **ma**joritară maghiară (Ant.3, 22 iul. 2011, 7.37);
– **Ma**joritatea au pus ştampila (ProTv, 11 iun. 2012, 7.50);
– Dacă vor fi găsiți **vi**novați (Ant.3, 23 iul. 2011, 12.02);
– Convinşi că cei doi copii sunt **vi**novați (ProTv, 12 iun. 2012, 17.16);
– În valoare de **a**proximativ 1.200.000 de euro (Ant.3, 23 iul. 2011, 9.02);
– Sorin Oprescu a câştigat **de**taşat (ProTv 11 iun. 2012, 8.10);
– Rezultatul **de**zastruos ((ProTv 11 iun. 2012, 7.17).

2. O situație similară se înregistrează în cazul cuvintelor derivate, unde accentul se mută pe prefix:
– Vremea rămâne **in**stabilă (Ant.3, 22 iul. 2011, 14.55);
– Avem parte de o vreme **in**stabilă (Ant.3, 22 iul. 2011, 14.56);
– Sub privirile **în**grozite ale prietenilor (Ant.1, 22 iul. 2011, 19.03);
– Fanii l-au **dez**brăcat (ProTv, Sport, 12 iun. 2012, 9.39);
– Fanii au plecat **dez**amăgiți acasă (ProTv, 12 iun. 2012, 7.33);
– A avut parte de o moarte **ne**cruțătoare (ProTv, 12 iun. 2012, 17.12);
– Era în ultima vreme de **ne**recunoscut (ProTv, 12 iun. 2012, 17.28).

3. Accentuarea unor cuvinte monosilabice, diferite ca rol morfologic), care, în mod obişnuit, nu sunt purtătoare de accent:
3.1. prepoziții (cel mai frecvent): *de, la, în, din, cu*: firească ar fi fost, în aceste situații, accentuarea cuvântului pe care prepoziția respectivă îl precedă:
– Vor avea nevoie din nou **de** premise de muncă (Ant.3, 23 iul. 2011, 9.00);
– 35 **de** milioane de euro (Ant.3, 23 iul. 2011, 9.07);
– Numărătoarea făcută **de** partide (ProTv 11 iun. 2012, 7.32);
– A fost găsită **de** polițişti (ProTv, 12 iun. 2012,22.45);
– În caz **de** necesitate, aceştia se pot adresa … (Ant.3, 21 iul. 2011, 8.37);
– A cerut să aterizeze **de** urgență (ProTv, 12 iun. 2012, 2.03);
– **În** Capitală aşteptăm o vreme frumoasă (Ant.3, 21 iul. 2011, 9.44);
– Aterizare de urgență **în** această seară (ProTv, 12 iun. 2012, 22.32);
– Va ploua destul de mult şi **în** această staţiune montană (Ant.3, 21 iul. 2011, 9.45);
– Sâmbătă **la** Braşov şi Sibiu (Ant.3, 22 iulie 2011, 6.48);
– Cea mai mare prezență a fost înregistrată **la** Botoşani (ProTv 11 iun. 2012, 7.30);
– **La** revedere! (ProTv, 12 iun. 2012, 17.12);
– A crescut numărul patrulelor **din** autobuze (Ant.3, 22 iul. 2011, 7.37);
– A fost nevoit să-şi plătească **din** buzunar (Ant.3, 23 iul. 2011, 14.24);
– **În** zona litoralului se anunță… (Ant.3, 22 iulie 2011, 7.38);

BDD-A15322 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:12 UTC)

– A turnat **cu** găleata (ProTv, 11 iun. 2012, 6.06);
– Le-a marcat pe amândouă **cu** capul (ProTv, 12 iun. 2012, 8.49);
3.2. articol nehotărât (izolat):
– Era principalul suspect în cazul **u**nui bătrân (ProTv, Ştiri, 21 iun. 2012, 17.10);
3.3. pronume personal formă neaccentuată:
– **Vă** mai spun un singur lucru (ProTv, 12 iun. 2012, Meteo, 19.48);
3.4. auxiliare verbale (de condiţional, de perfect compus):
– unele probleme **ar** putea exista în staţiunea Mamaia (Ant.3, Ştiri, 23 iul. 2011, 8.36);
– La un moment dat, maşina **s-a** rostogolit de câteva ori (ProTv, 11 iun. 2012, 9.13);
3.5. conjuncţia *să*:
– A fost nevoit **să** le cumpere (Ant.3, 23 iul. 2011, 14.24);
– Se pregătesc acum **să** o înmormânteze (ProTv, 12 iun. 2012, 17.13).

Dacă unele accentuări ale cuvintelor monosilabice sunt determinate/ justificate de anumite omonimii grafice (omografe), cum ar fi cazul lui *şi* (conjuncţie), neaccentuat şi *şi* (adverb)[7], accentuat în frază, în alte situaţii norma nu admite accentuarea acestui tip de cuvinte.

În urma monitorizării celor două canale de televiziune şi a inventarierii aspectelor semnalate se impun următoarele constatări:

Aceste particularităţi apar doar în discursul ştirilor, la prezentatorii emisiunilor meteo şi la reporteri, uneori în spoturile publicitare; totuşi, se poate observa că nu toţi sunt afectaţi (şi nu în aceeaşi măsură) de aceste greşeli de pronunţare; preferinţa pentru deplasarea nefirească a accentului printr-una sau mai multe din modalităţile menţionate pare a fi o opţiune individuală; spre această concluzie ne duce şi observaţia că particularităţile discutate sunt repartizate inegal la diversele canale de televiziune; frecvenţa lor cu precădere la anumite posturi de televiziune ar putea pleda pentru un *mimetism* în cadrul respectivului canal TV.

Credem că vorbitorul care în mod conştient (având în vedere că în limba comună aceste greşeli nu se întâlnesc) recurge la această modalitate emfatică de accentuare o face din raţiuni afective (dorind, probabil, să imprime faptelor, ideilor pe care le aduce la cunoştinţa publicului dramatism, intensitate sau un plus de forţă de convingere); la unii pare să fi devenit însă chiar un tic verbal, nejustificat de nicio raţiune, din moment ce îl folosesc chiar într-o formulă de salut (**La** revedere! – ProTv, 12 iun. 2012, 17.12).

În toate cazurile menţionate pare să fie vorba de acea *accentuare regresivă* despre care vorbea, în articolul citat, Al. Niculescu.

Deşi nu există riscul proliferării lor în afara acestor situaţii de comunicare, considerăm că ele devin supărătoare prin frecvenţă.

[7] De obicei, în aceste situaţii unii recomandă accentuarea grafică a adverbului.

BDD-A15322 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:12 UTC)

BIBLIOGRAFIE

Surse (emisiuni TV)

Antena 3
ProTv

Dicționare și lucrări normative

DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

DN 4 = Florin Marcu, *Noul dicționar de neologisme*, București, Editura Academiei Române, 1997.

DOOM 1 = Academia Republicii Socialiste România, Institutul de Lingvistică din București, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, București, Editura Academiei, 1982.

DOOM 2 = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

ÎOOP = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație*, ediția a V-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1995.

Studii și articole

Croitor *et alii* 2010 = Blanca Croitor, Andreea Dinică, Adina Dragomirescu, Carmen Mîrzea Vasile, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Irina Nicula, Marina Rădulescu Sala, Rodica Zafiu, *Eşti cool şi dacă vorbeşti corect!*, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București, Editura Univers Enciclopedic.

Guțu Romalo 2000 = Valeria Guțu Romalo, *Corectitudine și greșeală. Limba română de azi* (versiune nouă), București, Editura Humanitas Educațional.

Hristea 1981 = Theodor Hristea, *Accentul românesc și fluctuațiile lui*, în „Tribuna României”, 10, nr. 218, p. 11.

Hristea 1983 = Theodor Hristea, *Dublete accentuale literare*, în „Tribuna României”, 12, nr. 243, p. 11.

Niculescu 1969 = Al. Niculescu, *Un fenomen romanic semicult: accentuarea regresivă*, în SCL, 20, nr. 2, p. 157–165.

Puşcariu 1959 = Sextil Puşcariu, *Presiunea şi înălțimea (accentul)*, în *Limba română* (vol. II) *Rostirea*, București, Editura Academiei.

Rădulescu 2007 = Ilie-Ștefan Rădulescu, *Accentuări greșite*, în *Erori flagrante de exprimare. Radiografie critică a limbajului cotidian*, București, Editura Niculescu, p. 9–15.

Todi 2007 = Aida Todi, *Pentru o limbă română corectă*, București, Editura All.

Todi 2008a = Aida Todi, *Accentul românesc. Evoluție și aspecte normative*, în *Filologia modernă: realizări și perspective în context european*, Chișinău, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie, p. 323–328.

Todi 2008b = Aida Todi, *Dubletele accentuale și norma literară*, în volumul *Lucrările primului Simpozion Internațional de Lingvistică* (București, 13–14 nov. 2007) (Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci, Carmen Ioana Radu), Academia Română, Editura Universității din București, p. 345–354.

Zafiu 2007 = Rodica Zafiu, *Accentul*, în „Romania literară”, nr. 8.

BDD-A15322 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:12 UTC)

A PROBLEM OF CONTEMPORARY PHONETICS: ACCENTUATION MISTAKES IN ROMANIAN MASS MEDIA

ABSTRACT

Worried about the massive depreciation of the Romanian language in the past years, the authors of the various studies especially analyze and take into account the morphological, syntactic, lexical and semantic aspects. The spelling and punctuation problems are less analyzed; whereas deviation of correct pronunciations (namely accent and intonation) are either totally ignored or rapidly/shortly mentioned without any further special attention (in spite of their massive presence among speakers).

Our study intends to record the accent problems in visual mass media (TV shows), that we encounter with broadcasters of various shows (namely newsreel and weather news); we recorded two types of deviations:

a. Accent fluctuations or oscillations and incorrect accentuation (encountered with normal speakers), which could be the cause of not knowing the correct accentuated form recommended by the standard literary language.
b. Accent shifting – totally unusual to common speakers- which are, probably, due to the desire to emphasize an idea within a clause; very often (but without being an absolute rule), we consider that they are exclusively specific for/to the environment in which they are used.

The present article analyzes and classifies this last category.

Universitatea Ovidius, Constanța

BDD-A15322 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:12 UTC)